

СУЧАСНИЙ СТАН ФУНКЦІОНУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Україна як незалежна держава взяла курс на реформування бюджетної політики з моменту свого становлення. Зокрема, протягом останніх років було впроваджено ряд важливих змін з метою забезпечення стійкої економічної ситуації та стимулювання соціального розвитку країни. Однак сучасний стан функціонування бюджетної системи України є надзвичайно складним. В першу чергу, це зумовлено вторгненням росії на територію України.

Однією з провідних складових бюджетної системи України є державний бюджет. Він створений з метою виконання різних програм і проєктів, щороку приймається Верховною Радою України. Державний бюджет об'єднує в собі доходи державного бюджету, видатки державного бюджету, бюджетний дефіцит та державний борг.

З моменту вторгнення Росії на територію країни видатки держбюджету зросли в 9 разів – до 1,944 трлн грн, причому більшість статей перевищили показники 2021 року, за винятком освіти, економічної діяльності та погашення зовнішнього боргу. Оголошена сума на 2021 рік на 65% більша, ніж роком раніше, причому лєвова частка припадає на соціальне забезпечення – 22%. Сьогодні найбільше коштів витрачається на оборону – 40,1% від загальних видатків, або 700,6 млрд грн у 2022 році та 79,8 млрд грн у 2021 році. Крім того, видатки на громадський порядок, безпеку та правосуддя зросли на 276,2 млрд грн, що в 2,5 рази більше, ніж у минулому році (115,5 млрд грн). Видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення зросли майже на третину - до 312,7 мільярда гривень.

У державному бюджеті України 2023 року найбільше фінансових ресурсів спрямовано на національну безпеку і оборону – близько 50% від усього бюджету, або 1141,1 млрд грн. Значні витрати на забезпечення виконання заходів у цій сфері матимуть такі відомства: Міністерство оборони України (857,9 млрд грн), Головне управління розвідки Міністерства оборони України (11,6 млрд грн), Міністерство внутрішніх справ України (209,8 млрд грн) тощо [2]. Згідно з дослідженням соціально-економічних питань у бюджеті цього року держава вирішила збільшити видатки на пенсії на 39 мільярдів гривень; ліквідувати Фонд ліквідації наслідків збройної агресії – 16 мільярдів гривень; забезпечити незалежне зовнішнє оцінювання – 215 мільйонів гривень; культуру – 235 мільйонів гривень; надати пільгові іпотечні кредити для внутрішньо переміщених осіб – 20 мільйонів гривень.

Ще однією важливою складовою бюджетної системи України є місцеві бюджети. В свою чергу, місцеві бюджети складаються з доходів та видатків місцевих бюджетів, бюджетного дефіциту та місцевого боргу. Такі складові місцевих бюджетів дають можливість ефективно фінансувати заходи місцевого значення.

В Україні місцеві бюджети мають деякі проблеми саме в сфері фінансової самостійності. В першу чергу, це зумовлено недостатнім фінансуванням розвитку місцевого самоврядування та нестабільністю джерел доходів. Також на фінансову самостійність місцевих бюджетів значною мірою негативно впливає війна, зростання безробіття та високий рівень інфляції.

Стан місцевих бюджетів в Україні має певні виклики та перспективи. Децентралізація влади та фінансів є однією з основних реформ, спрямованих на забезпечення більшої фінансової автономії місцевих громад. Вона передбачає перенесення більшої влади та ресурсів на місцевий рівень. У процесі децентралізації частка місцевих бюджетів у загальних бюджетних доходах країни зростає. Це надає місцевим громадам більші можливості для розвитку та вирішення проблем на місцевому рівні. Однак разом з новими можливостями, існує необхідність в розв'язанні складних завдань, пов'язаних з ефективним управлінням, фінансовою дисципліною та раціональним використанням бюджетних коштів.

Список використаної літератури:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. №2456-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51 – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Піхоцька О. М. Аналіз виконання бюджетів в період воєнного стану / О. М. Піхоцька, Ю. В. Ющик. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. 2022
3. Про Державний бюджет України на 2023 рік: Закон України від 3 лист. 2022 р. № 2710-IX. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40472>